



Т. РЫСҚҰЛОВ АТЫНДАҒЫ ЖАҢА ЭКОНОМИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ
НОВЫЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ Т. РЫСКУЛОВА
TURAR RYSKULOV NEW ECONOMIC UNIVERSITY

Республикалық ғылыми-практикалық конференция

**Туризм және сервистік қызмет: ЕАЭК құру
аясында Қазақстан Республикасындағы даму
мәселелері мен мүмкіндіктері**

14-15 сәуір 2015 жыл

Республиканская научно-практическая конференция

**Туризм и сервисная деятельность: проблемы и
перспективы развития в Республике Казахстан в
рамках создания ЕАЭС**

14-15 апреля 2015 года

Republic Scientific and Practical Conference

**Tourism and service activities: Problems and
Prospects in the Republic of Kazakhstan
as a part of EAEUNION**

14-15 april 2015

Алматы, 2015

АРТЕМЬЕВ А.М. К вопросу качества подготовки туристских кадров	127
БАЙБУРИЕВ Р.М. Основы теоретического определения экологического туризма в Казахстане	134
БАЙКЕНОВА Д.Х., ТАЖИБЕКОВА А. Индустрия туризма: ее место и роль в экономике Казахстана	142
БЕЙСЕМБИНОВА А.С., БИЖИГИТОВА А.С. Инфотурларды ұйымдастырудағы шетел тәжірибесі	146
БОРАНБАЕВА А. Б. Әлемдік туризмнің мемлекеттік реттеу үлгілерінің негізгі бағыттары	152
ДАБЫЛТАЕВА Н.Е., НУРЖАНОВА А.М. Қазақстан республикасының қонақ үй шаруашылығының даму тенденциялары	160
ДЖАКИШЕВА У.К. Перспективы развития телекоммуникационных услуг и пути их совершенствования	167
ДЖУБАЛИЕВА З.У. Направления и особенности развития маркетинга в сфере туризма Республики Казахстан	174
ЖАМАНКУЛОВА К.С. Қазақстандағы ішкі туризм дамуының болашағы және негізгі бағыттары	183
ИВЛЕВА Н.В., МАМОЕВ Б.Ш. Кадровое обеспечение туристской отрасли в контексте перехода на дуальное обучение	190
ИЗМАХУНОВА З.Р. Әлеуметтік-мәдени сервис кәсіпорындарының экономикалық тиімділігін есептеу әдістемесі	197
ИЛАШЕВА Г.К. Туристско-рекреационный потенциал Жетысуского Алатау	204
ИСАЕВА А.М. ҚР ЖОО-дағы білім беру қызметінің сапасын басқарудың қалыптасу ерекшеліктері	211
ИСАТАЕВА Ф.М., СУББОТИН В., ЕРМЕКОВА К., ЯЦЕНКО В. Позиционирование Казахстана на мировом рынке туризма	217
КАБДЫРОВА К.К., КЛЫШБАЕВА А. Новые принципы управления качеством услуг в современных условиях	225
КАСЫМ Д.Б. Региональное развитие туризма на примере Бурабайского района	231
КӨШКІМБАЕВА Ү.Т., ТОЙЫМБАЕВА Ж.Қ. Агротуризм түсінігі мен оның атқаратын қызметі	237

Таким образом, курортная зона Бурабая создана для всех типов туристов.

На наш взгляд, в будущем курортная зона Бурабай должна стремиться стать природной туристской дестинацией «мирового класса», действующей в течение всего года: круглогодичный курорт, а также – обеспечения высоких уровней устойчивого процветания с целью улучшения качества жизни местных жителей путём капитализации растущих рыночных возможностей.

Список использованных источников

- 1 Министерство индустрии и новых технологий Республики Казахстан <http://www.mint.gov.kz/>
- 2 Официальный сайт Комитета индустрии туризма РК <http://www.kit.gov.kz>.
- 3 Каленова С.А. Экономика туризма. – Алматы: Экономика, 2010. - 120 с
- 4 Биржаков М.В. Введение в туризм. – СПб.: Издательский Торговый Дом «Герда», 2014. – 192 с.
- 5 Официальный Интернет-ресурс Агентства Республики Казахстан по статистике: www.stat.gov.kz.
- 6 Карты Гугл: www.google.ru/maps.

КӨШКІМБАЕВА Ү.Т.*, ТОЙЫМБАЕВА Ж.Қ. **,

**г.з.к., доцент **аға оқытушы
ал-Фараби ат. ҚазҰУ, Алматы*

АГРОТУРИЗМ ТҮСІНІГІ МЕН ОНЫҢ АТҚАРАТЫН ҚЫЗМЕТІ

Мақалада Қазақстан үшін туризмнің жаңа түрі агротуризм түсінігі, оның орны мен агротуризмді туризмнен бөліп көрсететін белгілер, ерекшеліктер зерттеліп, ашылған.

Әлемдік әдебиетте ХХ ғасырдың соңғы ширегінде агротуризм түсінігі пайда болды. Ол екі: агро және туризм сөздерінен

кұрастырылған. Агро қосымшасы айдалған жер, жыртынды жерді білдіретін - «agros» және «agronomos» – ауыл шаруашылығымен айналысуға қатысты грек терминдерінен шыққан. Мұнымен қоса туризм – тұрақты өмір сүретін жерден тыс белсенді демалыс түрі, ол рекреациялық (танымдық, демалыс, спорттық) қажеттіліктермен түйінделеді және болатын жерді еркін ауыстырудың барлық түрлерін қамтиды. Агротуризм - бұл туристік қызметтерді (туристерге қызмет көрсету) ұсынатын ауыл шаруашылық өндірушілерінің мүддесін көздейтін ұсыныс жасаушы тараптар өкілдерімен енгізілген термин. Қазіргі кезде бұл термин (агротуризм) тек туристерге ғана емес, демалушыларға да қызмет көрсетумен байланысты алуан түрлі қызметтердің кеңейтілген түсінігін білдіреді. Осыдан барып, агротуризм түсінігі туристер және агротуристік қызметтер ұсынатындар тарапынан әртүрлі түсініледі. Туристер үшін агротуризм ауыл шаруашылық өнімдерін танып-білуге және (немесе) ауылдық жерде демалуға ниет етушілердің туристік белсенділігін білдіреді. Мұнымен қатар, агротуристік қызметтерді ұсынатын шаруашылық жүргізетін субъектілер агротуризм түсінігі аясына әртүрлі қонақжайлық – агроқонақжайлық, гастрономия – агрогастрономия, рекреация – агрорекреация, демалыс – агродемалыс, спорт – агроспорт, тіпті емдеу мен оңалту (реаблитация) – агротерапия формаларын кіргізеді.

Бұл түсініктер – жаңалық емес. Олардың көпшілігі іс-тәжірибеде бұрыннан қолданылып келген. Мұнымен қоса, агротуризмге тікелей сатудың кейбір элементтері, сондай-ақ ауыл шаруашылық өнімдерін өндіруді бақылау немесе оған әр текті қатысу, яғни агротуризмнің өзі де жатқызылады. Мысалы, «agrin entertainment» комбинациясынан тұратын сөйлемшені «agritainment» сияқты жана қысқарту «ауылдық көңіл көтеру» түсінігі пайда болды [1].

Көбінесе агротуристік тауарлар мен қызметтерді ұсынатын қожалық етуші субъектілер үшін агротуризм жоғарыда көрсетілген қызметтер түрлерінің кейбіреулерінен шығатын аралас қызмет болып табылады.

Агротуризм идеясының негізіне ауыл шаруашылығының негізінен алғанда өндірілетін туристік қызметтің негізгі өндірушісі

болып табылатындығына сенім жатады. Бос жұмыс орындары, түнеу орындары немесе арзан асырандылардың қолдарында болуына орай, мүмкін олар агротуристік қызметтің арқасында өз табыстарын толықтырып отырады. Дегенмен агротуристік қызметке өзге де шаруашылық субъектілерінің мүдделі екенін, ал ауыл шаруашылық өнімдерін өндірушілердің өзі, әсіресе туристік аймақтарда орналасқандары, көбінесе өз қызметтерін агротуристік қызмет жолына тез ауыстыра қоятынын практика көрсетіп отыр.

Халықаралық капиталдың агротуристік қызмет арқылы туристік қатынаста аса тартымды емес жерлерге бойлап енуі мен осы тәріздес капиталды тез қайтаратын кәсіпорындарды инвестициялау мысалдары да кездеседі. Тіпті, жақында шаруалар мейлінше аттрактивтік агротуристік қызметтер мен тауарлар нарығынан, сондай-ақ мейлінше аттрактивтік аймақтардан ығыстырылып қалуы да мүмкін. Олар капиталдың басқаруы аясында жер мен жұмыстың жалғыз ғана жеткізушісі болады. Шаруаларға агротуризмнің тек мейлінше аз тарымды бағыттары қалуы да мүмкін.

Ауыл туризмі – агротуризмге тең мәндес түсінік. Дегенмен бұл түсініктер өте тығыз жанасады. Жалпы ауыл туризмі дегенміз өсімдік және мал шаруашылығы өнімдерін өндірумен, өңдеумен қоса, ауыл өмірімен ұштасатын, оның мәдениеті, діні және т.б. барлық этнография түсінігін қамтитын адам іс-әрекетінің тектері кіреді. Ауыл туризмі кірмейтін агротуризмге көңіл аудару жасанды әрекет деуге болады. Өйткені ауылшаруашылық кәсіпорындар ауыл аумағының негізгі бөлігін құрайды.

Агротуризм түсінігінің көлемі әлемнің географиялық аймақтарына тәуелді өзгереді. Сондай-ақ агротуризм және ауыл туризмі түсініктері арасындағы арақатынас та өзгереді. Бұл өзгермелілік аталған елде немесе аймақта ауыл жұртшылығы мен ауыл шаруашылық өндірісінің қандай рөл ойнайтынының нәтижесін көрсетеді. Еуропалық мағынадағы ауыл жұртшылығы мүлдем болмайтын АҚШ-тың көптеген штаттарында агротуризм мен ауыл туризмі түсініктерінің мәні бірдей-ақ деуге болады. Осылайша, D. Dinell [2] Канзас штатының аумағындағы агротуризм түсінігін келесі тұрғыда сипаттайды: «Агротуризм ауыл

аумағындағы оқиғалардан және ауыл шаруашылық өнімдерін қайта өңдейтін мекемелерге барып көруден құралатын пакеттер, қожалықтарға және ранчоларға туристік барулар, шығуларды құрайды».

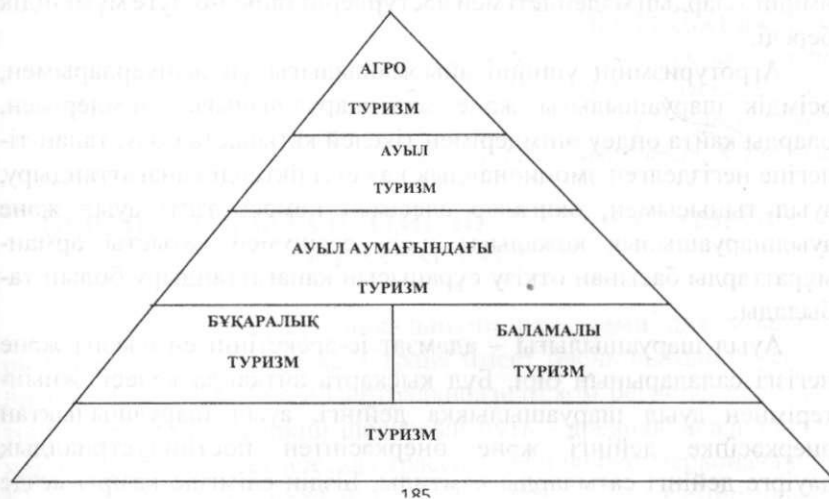
Ауыл шаруашылығынан өзге де көптеген қызметтерді орындайтын Еуропада агротуризмнің ауыл туризмінен өте айрықша ерекшеленеді. Мықты ауылдық қауымдастыққа ие, ауыл шаруашылығы өндірісі өте бөлшектелген аумақтарда «агротуризм» терминінен гөрі «ауыл туризмі» терминін қолдану тамыр жайған. Дәстүрлі ауыл қауымдастығының мағынасы мейлінше екінші дәрежелі бола бастаған сайын, қалалардың рөлі арта түсуде, сондықтан болашақта «ауыл туризмі» терминінен гөрі «агротуризм» термині жиірек қолданылатын секілді. 1-сурет ауыл туризмі мен агротуризм арасындағы жағдаяттық өзара қатынасты, сондай-ақ жаппай және баламалық туризмге қатынасты бейнелейтін пирамиданы көрсетеді.

Пирамидада аталған туризм түрі жоғарырақ болған сайын, оның мағынасының диапазоны жоғарылай түседі.

«Агротуризм» және «ауыл туризмі» түсініктерінің дефинициясы нақты болмауы мәселені айқындауды қиындата түседі. Жоғарыда айтылып кеткен агроқонақжайлық, агрогастрономия, агрорекреация, агродемалыс, агроспорт, агротерапиялардан басқа кең мағынада агротуризмге мұнымен қоса ауылшаруашылық өнімдерін қайта өңдеуші зауыттар, сондай-ақ ауылшаруашылық өнімдерін сататын кәсіпорындар ұсынатын кейбір қызметтер де кіреді. Агротуризмнің бұл тіні (аспектісі) тағам өнеркәсібі жоғары дамыған елдерде кәсіпорындардың өнімдерін ұсыну үшін үлкен маңызға ие.

Туризмнің алуан түрлерін айқын анықтаудағы қиындықтарға орай агротуризмді туризмнің өзінен жеке бөліп қарау жалпы дұрыс бола ма деген сұрақ туындайды.

Туризмнің өзі агротуризм сияқты туристердің барып көру, танып-білу, демалу, рекреация немесе спортқа қатысты қажеттіліктерін қанағаттандыру мақсатына ие екені мәлім. Немесе туризм өзінің көп бөлігінде ауыл территориясында өтпей ме? Немесе туризмді агротуризмнен бөлетін қандай да бір шекаралар бар ма? Егер олай болса, агротуризмді бөліп алу негізді.



Сурет 1 - Туризм пирамидасы [3]

Бұл сұраққа жауап аз шамада болса да ішінара жағымды болып табылады.

Агротуризмді туризмнен бөліп көрсететін үш басты белгі мыналар.

Бірінші айырмашылығы - адамның өнімді өндіру үрдісіне, ауыл отбасының өміріне, сондай-ақ ауылдың қоғамдық өміріне практикалық тұрғыда қатысуына байланысты қажеттілігін қанағаттандыру мүмкіндігі. Турист өсімдік шаруашылығы және мал шаруашылығы өнімдерін өндіруге қатысуға ғана мүмкіндік алып қоймайды, сонымен бірге ауылшаруашылығы өндірушілерінің отбасылық өміріне де қатыса алады. Бұлайша түсінілетін агротуризм қиын да, бірақ өте абыройлы туризмнің түрі. Бұған барлық туристер қызыға қоймайды, тек қана өз демалысын тәжірибелік дағдылар алумен байланыстырғысы келгендер тілек білдіреді.

Агротуризмнің кәдімгі туризммен салыстырғандағы екінші өзіне тән сипаты адамның этнография немесе ауылшаруашылық өнімдер өндірісі саласындағы қажеттілігін қанағаттандыру мүмкіндігі болып табылады. Агротуризм ауыл тұрғындарының

өмірін, олардың мәдениеті мен дәстүрлерін танып-білуге мүмкіндік береді.

Агротуризмнің үшінші айырмашылығы үй жануарларымен, өсімдік шаруашылығы және мал шаруашылығы өнімдерімен, оларды қайта өңдеу өнімдерімен тікелей қатынаста болу, талап-тілегіне негізделген эмоционалдық қажеттіліктерді қанағаттандыру, ауыл тынысымен, оқиғалар елесімен немесе тіпті ауыл және ауылшаруашылық қожалығы иісін сезінумен қатысты арман-мұраттарды басынан өткізу сұранысын қанағаттандыру болып табылады.

Ауыл шаруашылығы – адамзат іс-әрекетінің ең ежелгі және негізгі салаларының бірі. Бұл қысқарта айтқанда келесі: жиындерінен ауыл шаруашылыққа дейінгі, ауыл шаруашылықтан өнеркәсіпке дейінгі және өнеркәсіптен постиндустриалдық дәуірге дейінгі сатыларды қамтиды. Біздің елімізде қазіргі кезде ауылдық аймақтарда 7,4 миллионға жуық адам, яғни Қазақстан халқының жалпы санының 46,4% жуығы тұрады. Елімізде болып жатқан саясаттағы және шаруашылық ісіндегі өзгерістер ауыл шаруашылығын қайта құрылымдау қажеттігіне әкеліп соғады, бұл өз кезегінде ауылдағы өмір мен жұмыс жағдайын өзгертуі тиіс екендігі даусыз.

Пайдаланылған әдебиет тізімі

- 1 Dinell D. Wichita Business Journal. Plasa, 2003. – Vol. 18, iss. 19.– 112 p.
- 2 Sikora J. Agroturystyczny biznes. – Bydgoszcz, 1995. – Vol. 18, iss. 19.– 212 p.
- 3 Raszka B., Sikora J. Agroturystyka inaczej. – Poznan, 1998. – Vol. 18, iss. 19.– 118 p.